ئىر تىلەكپەن ارمانعا قانات قاعىپ، تيانشاندى نۇرعا بولەدى

(باسى 1 - بەتتە)

ئۇرىمجىنىڭ ارداۋچياۋى — شينجياڭنىڭ "تەرەزەسى".

ادام قايشالىسىپ، دىر - دۋ بولىپ جاتاتىن شينجياڭ حالقارالىق ۇلكەن بازار كورىنىس اۋماعى، ويناقى ان - ءىي، مول ءدامدى تاعامدار ءىل ءىشى - سىرتىنان ءار كۇنى 100 مىڭنان استام سايالىتىشنى وسندا جينالۋعا باۋراۋدا. ءتۇن قاراڭعىسى قويۇلانعان سايىن، قىزىل - جاسىل شامدار ءتىپتى دە جارقىراپ، كۇلكى ۇيىرىلگەن شادىمان جۇزدەردى نۇرلاندىرىپ تۇر.

"ءدال مىناداي كەرەمەت بولار دەپ ويلاماعان ەدىم!"، جىجىعاڭدىق ساياحاتشى گاۋ شياڭ بىلاي دەدى: "مۇندايعى بەرەكەلى قوعام امانداعى كوڭىلدى جاي تاپتىرادى ەكەن".

قوعام ورنىقتىلعى — حالىق تۇرمىسىنىڭ نەگىزى، داموۇدىڭ دا نەگىزى.

ءار ۇلت حالقىنىڭ ءتۇبىرلى مۇددەسىن قامتاماسىز ەتۋدى ماڭداي الدى ورىنعا قويىپ، كەشەندى شارا اتقارىپ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك قىلمىستارعا قاتاڭ سوققى بەرىپ، "ۇشقارىلىقتى الاستاۋ"دى ىلگەرىلەتىپ، "ءۇش ءتۇرلى كۇش" ءونىپ - ءورىستىن قاينارداى تازالادى... لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋدىڭ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ ۇلى قورعانى ۇزدىكسىز بەكەمدەلىپ، گۇلدەنۋدىڭ، داموۇدىڭ نەگىزى اناعۇرلىم مەعمەدالا ءتۇستى.

پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شينجياڭ قزمەتى جونىندەگى ۇلكەن ساياسات - باعىتىن باتىل دايەكتىلەندىرگەن شينجياڭ ءبىر قولمەن ورنىقتىلىقتى يگەرىپ، ءبىر قولمەن داموۇدى ۇستادى. تيانشاننىڭ تۇستىگى مەن تەرىستىگىنەن اناعۇرلىم كوپ قۇانىشتى حابارلار كەلىپ جەتتى —

اقسۇدىڭ الماسى پىستى!

"ەلەكتروندىق ساۋدا ارقىلى شينجياڭعا كومەكتەسۋ" نىسانداريىنىڭ تيانىناقتانۋىنا ىلەسە، "بيىتاڭشين" الماسى بۇكىل ەلگە بەت الىپ، جەمىس شارۋالارىنىڭ قالتاسىن قامپايتتى.

شەكسىز قۇمدى ءشول جاسىل جەلەك جامىلدى!

جۇڭعار ويپاتىنىڭ وڭتۇستىك جيەگىندە كولىكپەن جۇرسەڭىز، قۇربان تۇڭعىت ءشولى قول سوزىم جەردە تۇرعانىمەن، كوزىڭىزگە كورىنەتىنى جاسىل مانات بەلدەۋلەر. وڭدى - سولدى ايقاسقان قاز - قاتار ەكولوگياليق ورماندار قۇمدى توساتىن "جاسىل ۇلى قورعان" بولىپ سوعىلعان.

قيىن ماسەلەلەرمەن بەتپە - بەت كەلىپ، كەشەندى شارا قولدانىپ، اناعۇرلىم كوپ قيىن ماسەلەلەر شەشىلدى —

كەدەيلىكتەن دالمە - ءدال ارىلتۇدان قامال الۋدىڭ ايىندى، ءدۇبىرلى شايقاسىنىڭ دابىلى شينجياڭدا باستالدى.

حوتان ايماعى شەريا اۋدانىندا، تيانجيىننەن شينجياڭعا كومەككە كەلگەن كادرلار نزدەنىس جاساپ تاۋىپ شىققان قونىس جاڭالاۋدىڭ "ونەركاسىپ پەن قالا توعىسقان" ۇلگىسى كۇنلۇن تاۋىنان كوشىپ تۇسكەن كەدەي بۇقارانىڭ "قالۇدىنا، تۇراقتاپ تۇرۇڭنا، اۋقاتتانا الۋىنا" مۇمكىندىك جاسادى؛

قاشقار شىنجىن اشۋ رايونى كاسپ باقشاسىندا، جارىق تا كەڭ ولشەمدى زاۋود ۇيلەرى قۇبا ءتۇز بەن يەن دالادا بوي كوتەرىپ، وسندا ىرگە تەپكەن 81 كاسىپورىن جەرگىلىكتى 13 مىڭ ادامنىڭ جۇمىستانۋ، كىرىسىن ارتتىرۋ ماسەلەسىن شەشتى...

جەر جاعدايىنا قاراي بىستەپ، وزىق ۇستانىمنىڭ، باسقارۋ ۇلگىسىنىڭ جانە جاڭا شەبەرلىكتىڭ دەمەۋىندە، شينجياڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۇدىڭ شىڭى قوزعاۋشى كۇشىن ونان ارى قاۋلاتىپ، تابىس حابارلارى ارت - ارتىنان جەتتى:

2014 - جىلدان 2018 - جىلعا دەيىن، شينجياڭ جيىنى 2 ميللىيون 314 مىڭ 700 ادامدى بۇكىلدەي كەدەيلىكتەن ارىلتتى، اۋىل - قىستاقتا كەدەيلىكتىڭ تۇتاس مولشەرى 19.4%تەن 6.1%كە تومەندەدى؛ 2018 - جىلى شينجياڭدا تاعى 537 مىڭ ادام كەدەيلىكتەن ارىلىپ، 3 اۋدان، 513 قىستاق كەدەيلىك قالپاعىن الىپ تاستادى.

اسقار كۇنلۇن وراسان زور وزگەرىستەرگە كۇا بولدى —

شينجياڭ ەكونوميكاسىنىڭ جالپى مولشەرى 1952 - جىلعى 791 ميللىيون يۋاننان 2018 - جىلى ءبىر تريللىيون 200 ميللياردقا يۋانعا ارتىپ، جىلىنا ورتا ەسەپپەن 8.3% ارتتى؛ جان باسىندىق شكى ءوندىرىس جالپى ءونىم قۇنى 1952 - جىلعى 166 يۋاننان 2018 - جىلى 49 مىڭ يۋانعا ارتىپ، 37.7 ەسە ارتتى.

اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ جالپىلىق ءوندىرىس قۇاتى مەن وسىزاماندانعان جابدىقتار دەڭگەيى زور مولشەردە جوعارىلاپ، بۇكىل ەل بويىنشا ەڭ ۇلكەن ماقتا ءوندىرىس بازاسى قۇرىلىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن ماشينالاندىرۋ، جوعارى ونىمدىلىكپەن سۋ ۇنەمدەپ سۋارۋ جاڭا عىندا بۇكىل ەلدىڭ الدىڭعى قاتارىندا كەلەدى.

ونەركاسىپ ءوندىرىسى جوقتان بار بولىپ، ءتۇرى تولىق وسىزاماندانعان ونەركاسىپ جۇيەسى قالىپتاسىپ، ءبىر توپ جاڭا ەنەرگيا، جاڭا ماتەريال جانە جابدىق جاساۋ كاسىپورىندارىنىڭ ءوندىرىس تەحنيكاسى مەملەكەت دەڭگەيىنە ءىتپىتى، دۇنيە جۇزىندە وزىق دەڭگەيدە تۇردى.

وسىزاماندانعان جاڭا قالالار بوي كوتەرىپ، قۇمدى ءشول، قۇبا تۇزدەگى جارقىراعان مەرۋەرتكە اينالدى. وڭتۇستىك - سولتۇستىك شينجياڭدى تۇتاستىرىپ، ەل ءىشى - سىرتىن جالعاعان وسى زامانعى كەشەندى قاتىناس تورابى نەگىزىنەن قالىپتاستى...

جاڭا داموۇ ۇستانىمى امالياتپەن توعىسقانىنان كەيىن، شينجياڭنىڭ داموۇ جولى جۇرگەن ساين كەڭەيە ءتۇستى —

سانجى حۇيزۇ اۋتونوميالى وبلىسىنداعى جۇندۇك ەكونوميكالىق - تەحنيكالىق اشۋ رايونىندا، كومىر، ەلەكتر، مەتاللۇرگيا، جاڭا ماتەريال، جاڭا ەنەرگيا سياقتى جاسىل، جوعارى دەڭگەيلى كاسىپ جۇيەسى بىرتىندەپ تۇلعالانىپ، ەنەرگيا ارتقىشلىعى جوعارى ساپالى داموۇ ارتقىشلىعىنا جەدەل اينالدى.

جاڭا جۇڭگو قۇرلىعان سوڭ حيكەمەتپەن بوي كوتەرگەن مۇناي - حيميا جاڭا قالاسى قاراماىلى مۇناي، تابيعي گاز بايلىعىنىڭ جانە مۇناي - حيميا كاسىپ سالاسىنىڭ الدۋىتىن شىكەرىلەي اشۋمەن بىرگە، بۇلتتىق ەسەپتەۋ كاسىپ سالاسى بازاسىن بەلسەنە قۇرىپ، "جەر استىنان" "بۇلت ۇستىنە" قاراي قادام تاستاۋدا.

اناعۇرلىم اشىق بەينەمەن، اناعۇرلىم كەڭ كوز ايامەن شينجياڭ دۇنيە جۇزىمەن توعىسىپ، بولاشاقتا قۇشاق جايدى —

قورعاس شەكارا وتكەلىندە جۇڭگو - ەۋروپا كەزەكشى پويىزدەرى "قۇرىش كەرۋەندەي" گاز - قاتار ءتىزىلىپ، ازيا مەن ەۋروپانى جالعايتىن حالقارالىق اشىق ءىرى ارناعا وتۋدە.

الاتاۋ "جىلىنا ءبىر بوران كوكتەمەنەن قىسقا دەيىن سوعاتىن" قىلتاناقسىز جەردەن جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋىندەگى ماڭىزدى توراپقا اينالدى.

ءۇرىمجى جينالۋ ورتالىعىنا وزبەكستاننان كەلگەن ساپالى ماقتا ءجىپ، قازاقستاننان كەلگەن ساپالى ءبيداي تولاسسىز اعىلۋدا.

سرتقا ەسىك اشۋ ورەسىنىڭ جاپىراي جوعارىلاۋىمەن، ءتىپتى دە كوپ نازار وسناۋ شۇرايلى وڭىرگە شوعىرلاندى. 2018 - جىلى شينجياڭنىڭ سىرتقى ساۋدا يمپورت - ەكسپورت جالپى سوماسى 20 ميللياردقا دولارعا جەتتى، بۇل 1950 - جىلداعىنىڭ 1481 ەسەسىندەي.

"شينجياڭ جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋىن قۇرۋدا ورنىن باسۋعا كەلەمەيتىن ورىنعا جانە رولعا يە، وسى تاريحي ورايدى مەقتاپ يگەرىپ، ءوزىنىڭ وڭىرلىك سىرتقا ەسىك اشۋ ستراتەگياسىن مەملەكەتتىڭ جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى قۇرىلىسىمەن، باتىسقا ەسىك اشۋدىڭ جالپى تۇلعالىق ورنالاسترۋىمەن توعىسترۋ كەرەك." باس شۇجي شي جينپينىڭ ايقىن نۇسقاۋى شينجياڭنىڭ داموۇ كەلەشەگىنىڭ اناعۇرلىم كەڭ، العا ىلگەرىلەۋ ايماق الىسىنىڭ اناعۇرلىم تەبىندى بولۋىنا مۇمكىندىك جاراتتى.

توپىراقتى قۇنارلاندىرىپ، تامىردى سۋارىپ، جۇرت تىلەگىن ۇيىستىردى —

70 جىل قۇنارلاندىردى، داموۇ بارىسندا شينجياڭ حالقىنىڭ قۇت - ىرىسىن مولايتۇدان جازباي، ۇلتتاردىڭ ارالاسۋىن، ىشتەسۋىن، توعىسۋىن كۇشەيتتى، ىنتىماقتى، ورنىقتىلىقتى قورعايتىن، گۇلدەنۋدى، داموۇدى بىرگە جوسپارلايتىن ورتاق ەرىك ۇزدىكسىز ۇيىستىرىلدى، بەكەمدەلدى

جۇرت تىلەگى ەڭ ۇلكەن ساياسي. شينجياڭ قزمەتىنىڭ باس نىسانىنا جۇزەگە اسىرۋدىڭ ءتۇبىرى جۇرت تىلەگىن ۇيىستىرۋدا.

"شينجياڭنىڭ قارىشتاپ داموۇن بۇلجىماستان جۇزەگە اسىرۋمەن بىرگە، ءسوز جوق، حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋدى، جۇرت تىلەگىنە قول جەتكىزۋدى تىعىز توڭىرەكتەي وتىرىپ، ەكونوميكانىڭ داموۇن ىلگەرىلەتۋ كەرەك". باس شۇجي شي جينپينىڭ مۇنى قاشاندا ەسىنەن شىعارمادى.

70 جىلدان بەرى، پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ىقىلاستى قامقورلىعىندا، شينجياڭ حالىق تۇرمىسىن ۇزدىكسىز جاقسارتۋدى جەبەپ، ۇلتتار ىنتىماعىن زور كۇشپەن بەكەمدەپ جانە نىعايتىپ، ءدىن قىزمەتىن زەر سالا جاقسى بىستەپ، ءار ۇلت حالقىنىڭ پارتيامەن ءبىر نيەتتە بولۋىنىڭ، كۇش بىرىكتىرىپ ارماندى سومداۋىنىڭ تارتىمدى تاراۋىن جازۋدا.

— ورەلى ونەگەمەن حالىق تۇرمىسىن جاقسارتىپ، جۇرت جۇرەگىن مەيىرگە بولەۋدەن جازبادى.

شاۋەشەك قالالىق 2 - باستاۋىش مەكتەپكە بارا قالساڭىز، رەتتى دە كورىكتى، قۇرىلعالارى تولىق مەكتەپ اۋلاسىنان كۇمبىرلەپ كىتاپ وقىعان داۋىس قۇلاعىڭىزعا كەلەدى.

ازاتتىقتىڭ العاشقى مەزگىلىندە، شينجياڭداعى وقۋ جاسىندا بالالاردىڭ وقۋعا كىرۋ مولشەرى 20%كە تولمايتىن، ال، ساۋاتسىزدىق مولشەرى 90%كە جەتەتىن؛ قازىر شينجياڭ 9 جىلدىق مىندەتتى وقۋ - اعارتۋمەن جاپىراي قامتۋدى نەگىزدىنەن جۇزەگە اسىردى، وڭتۇستىك شينجياڭدا مەكتەپكە دەيىنگى 3 جىلدىق تاربيە جانە 12 جىلدىق نەگىزدىك وقۋ - اعارتۋ جاپىراي قامتىلدى.

حالىق تۇرمىسىنا ءمان بەرگەندە عانا، جۇرت جۇرەگىن الاڭسىز ەتۋگە بولادى.

سۋىق تاۋلى وڭىرگە قوش ايتقان قىزىلسۋ قىرعىز اۋتونوميالى وبلىسى اقتاۋ اۋدانى كۇسراپ اۋىلىنداعى 1149 ەگىنشى - مالشى وتباسى بىلتىر 94 كيلومەتر شالعايداعى جاڭا ۇيگە كوشپ كىردى. پار، تابيعي گاز، ىنتەرنەت... جاڭا تۇرمىس تىك ءۇمىت الا كەلدى، كوپتەگەن ەگىنشى - مالشىلار بىرىقتىلىقپەن اۋىلدىق ۇكىمەتكە كەدەيلىكتەن ارىلعان ءوتىنىشىن تاپسىردى.

رەفورما جاساعان، ەسىك اشقاننان بەرى، اسىرەسە، پارتيا 18 - قۇرىلتايىنان بەرى، شينجياڭ قازىنالىق شىعىستىڭ باسىم كوپ بولىگىن حالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۋگە جانە جاقسارتۋعا پايدالانۋدان جازباي، جۇمىستاندىرۋ، وقۋ - اعارتۋ، ەمدەۋ، تۇرعىن ۇي سياقتىلاردى ءتۇيىن ەتكەن حالىققا تيمدىلىك جەتكىزۋ ينجەنەريالارىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتتى. ءارقايسى ولكە، قالالار شينجياڭعا باعىنتىرىلعان مالى كومەكتەسۋ قزمەتىندە حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋدى ماڭداي الدى ورىنعا قويىپ، 80%تەن استام شينجياڭعا كومەكتەسۋ قارجىسىن حالىق تۇرمىسى نىسانىنا ورنا جۇمسادى.

جالپى حالىقتىڭ دەنساۋلىعىن تەكسەرۋدە، سالماقتى اۋرۋ قامسىزدانىدرۋدە، مەن جاپىراي قامتۋدى جۇزەگە اسىردى؛ ءار وتباسىنان ەڭبەك قابىلەتىنە يە كەمىندە ءبىر ادامدى جۇمىستاندىرۋدى قۇلشىنا جۇزەگە اسىردى؛ قالا، اۋىلداعى ەڭ تومەنگى تۇرمىستى قامتاماسىزداندىرۋ ولشەمى مەن جاردەماقى ورەسىن جاپىراي جوعارىلاتىپ، 22 اۋىر كەدەي اۋدانداعى 320 مىڭ ەڭ تومەنگى شەكتە كەدەيلىكتەن ارىلتۇ وبيەكتىسىن تۇگەلدەي ەڭ تومەنگى تۇرمىستى قامتاماسىزداندىرۋ كولەمىنە كىرگىزدى...

پامير ۇستىرتىندەگى كىىز ۇيدەن بىلە وزەنى اڭعارىندا شارۋا اۋلاسىنا دەيىن، شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىندا الاڭسىز ترشىلىك، شات - شادىمان تۇرمىس كەشىرگەن، جاراسىمدى دا باقىتتى جاڭا كورىنىس ايگىلەنىپ، ءار ۇلت بۇقاراسى مول باقىت سەزىمىنە يە بولۋدا.

— ءبىر - بىرىنە قارايلاسىپ، ۇلتتار ىنتىماعىن بەكەمدەپ، جۇرت جۇرەگىن ۇيىستىردى.

اقسۇ قالاسى ۋاڭسان كوشەسىندە، 7 ۇلتتىڭ 88 جارنا يەگەرى قارجى شعارىپ قۇرعان "بەرەكەلى شاڭىراق" اسحاناسى تيجارات جۇرگىزگەننەن ءبىر جىلعا جەتپەيتىن ۋاقىتتا جەرگىلىكتى بۇقارادان 57 ادامدى جۇمىسقا قابىلدادى.

"بارلىعىمىز دەن قويدىق، اسحانانىڭ ساۋداسى بارعان ساين جاقساردى، بيىل جازدا تاعى دا 2 بولمەشە اسحانا اشتىق". اسحانا قۇرۇشىنىڭ ءبىرى لوۋ جيانبو بىلاي دەدى: "بىرگە كۇش سالىپ، اقشانى بىرگە تاپقاندىقتان، ءبىزدىڭ سەنىمىمىز بەن سۇيىسپەنشىلىگىمىز دە بارعان ساين تەرەڭدەدى".

تيانشان قاراعايلارى تامىرلاس، ءار ۇلت حالقى جۇرەكتەس.

70 جىلدان بەرى، شينجياڭ ۇلتتار ىنتىماعىن زور كۇشپەن نىعايتتى، ءار ۇلتتىڭ تاتۋ - ءتاتتى ءوتۋىنىڭ، ءبىر جاعادان باس، ءبىر جەڭنەن قول شعارۋدىڭ، جاراسىمدى داموۇنىڭ بىرگە تاسى ۇزدىكسىز بەكەمدەلدى —

پارتيانىڭ ۇلت ساياساتى مەن ۇلتتىق وڭىرلىك اۋتونوميا ءتۇزىمىن جان - جاقتى دايەكتىلەندىرىپ، ءبىر توپ تاڭداۋلى از ۇلت كادرلارىن باۋلىپ جەتىلدىردى.

از ۇلتتاردىڭ ءوز ۇلتىنىڭ ءتىل - جازۋىن قولدانۋ ۇقىعىن تولىق قامتاماسىز ەتپ، از ۇلتتاردىڭ سالت - سانا، عۇرىپ - ادەتىنە قۇرمەت ەتپ، تەپە - تەڭ، ىنتىماقتى، ءوزارا قارايلاسىمدى، جاراسىمدى سوتسيالىستىك ۇلت قاتىناسىن بەكەمدەدى جانە دامىتتى.

70 جىلدان بەرى، شينجياڭداعى ءار ۇلت حالقى ارالاسۋ بارىسندا ارتقىشلىقتار ارقىلى ءبىرىن - ءبىرى تولىقتاپ، ىشتەسۋ بارىسندا الاۋىزدىقتى جويىپ، توعىسۋ بارىسندا ىنتىماقتاسا كۇرەس جاسادى، ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ تۇقىمى تامىر تارتىپ، بۇرىشىك جارىپ، گۇل اشىپ، جەمىس بەردى —

ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعى تاربيەسىن كەڭ كولەمدە ورىستەتىپ، ۇلتتار ىنتىماعىن مەكتەپ تاربيەسىنە، وتباسى تاربيەسىنە، قوعامدىق تاربيەگە ءسىڭىردى، ءار ۇلت جاستارى مەن وسپىرىمدەر كىشكەنە كەزىنەن بىرگە وينايتىن، بىرگە ۇيرەنىپ، ءوزارا ءتۇسىنىسۋ، ءوزارا سەرىك بولۋ بارىسندا بىرگە ەسەيىپ - ەرجەتتى.

ءتىپتى دە كوپ شينجياڭداعى از ۇلت بۇقاراسى شعىس بولىكتەگى، ورتا بولىكتەگى قالالارعا بارىپ وقىدى، جۇمىستاندى، قونىستاندى. ءار ۇلت حالقى ورتاق ءوندىرىس، تۇرمىس بارىسندا ءتۇسىنىسۋدى تەرەڭدەتىپ، سۇيىسپەنشىلىكتى ارتتىرىپ، ءبىر نيەت، ءبىر تىلەكپەن داموۇعا تالپىندى.

"ۇلتتار ىنتىماعىن كوز قاراشىعىمىزداي قورعاپ، ۇلتتار ىنتىماعىن ءومىرىمىزدى قاستەرلەگەندەي قاستەرلەپ، انارداڭ داڭندەي تىعىز ۇيىسۋىمىز كەرەك"...

باس شۇجي شي جينپينىڭ تاپسىرماسىن ەستە بەرىك ساقتاعان شينجياڭ ۇلتتار ىنتىماعىن ەڭ زور بۇقارالىق قزمەت ەتۋدەن جازبادى، ءار ۇلت حالقى ءوزارا قۇرمەت ەتىپ، ءوزارا ەتەنە بولىپ، ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ شاڭىراق سۇرەتتەرىن بىرگە سالدى.

— ارماندى ءبىر نيەتپەن تۇلعالاپ، ءدىن ۇيلەسىمدىلىگىن جەبەپ، جۇرت تىلەگىن ورنىقتىردى.

120 جىلدان استام تاريحقا يە ۇرىمجى ياڭحاڭ مەشىتى جاڭالانىپ، ەجەلگى قالپىن ساقتادى.

24 مىڭ 800 ءدىني قيمىل ورنى؛ 29 مىڭ 300 ءدىني وقىتۋشى - قىزمەتكەر؛ شينجياڭداعى ءسلام ءدىنى شۇەيۇانىندا، وقۋشىلار قالپىنا داشۋەلەرمەن ۇقساس تولىق كۇرىس تاربيەسىن قابىلدادى...

70 جىلدان بەرى، شينجياڭداعى دىنگە سەنەتىن بۇقارانىڭ ءدىني سەنىم ەركىندىگىنە تولىق قۇرمەت ەتىلدى جانە قامتاماسىزداندىرىلدى.

جۇبىرداعى جىلداردان بەرى، شينجياڭ ەلىمىزدىڭ ءدىندى جۇڭگوشالاندىرۋ بەتالىسىنا تاباندى بولىپ، پارتيانىڭ ءدىن قىزمەتىنىڭ نەگىزگى باعىتىن مۇقيات دايەكتىلەندىرىپ، زاڭدىلارىن قورعاۋعا، زاڭسىزدارىنا تىيىم سالۋعا، ۇشقارىلىقتى تيۋعا، سىنالاپ كىرۋگە قارسى تۇرۋعا، قىلمىستىلارعا سوققى بەرۋگە تاباندى بولىپ، ءدىندى سوتسيالىستىك قوعامعا ۇيلەسۋگە بەلسەنە جەتەكتەدى.

"ءبىز باستان - ايىق وتاندى ءسۇيۋ، بەيبىتشىلىك، ىنتىماق، ورتا جول، كەڭ پەيىلدىلىك، نىزگىلىك سياقتى اقيدالاردى ۇاعىز ايتۋ، تاپسىرلەۋ قيمىلدارىمەن باستان - ايىق ساباقتاستىرىپ، دىنگە سەنەتىن قالىڭ بۇقارانى دۇرىس سەنىم ورناتۋعا، ۇشقارىلىققا قارسى تۇرۋعا ىنتىماقتاستىرىدى"، - دەدى ءۇرىمجى ياڭحاڭ مەشىتىنىڭ يمامى مۇقتارام شەرىپجان.

سوتسيالىستىك وزەكتى قۇن كوزقاراسىن زور كۇشپەن اسقاقتاتىپ، ۇلى وتاندى شىنايى مويىنداۋدى، جۇڭحۇا ۇلتىن شىنايى مويىنداۋدى، جۇڭحۇا مادەنيەتىن شىنايى مويىنداۋدى، جۇڭگوشا سوتسيالىزم جولىن شىنايى مويىنداۋدى كۇشەيتتى... 70 جىل قول ۇستاسا سەلبەستى، جۇڭحۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمى شينجياڭداعى ءار ۇلت پەرزەنتتەرىنىڭ كوڭىلىندە ۇزدىكسىز بەكەمدەلدى —

مۇزتاۋ شىڭىنىڭ ەتەگىندەگى شەكارا بەلگىسى مامەتنۇر وبۇلاسان وتباسىنىڭ 4 ۇرپاق بويى جالعاستىرعان مىزعماس تاباندىلىعىنا كۇا بولدى.

"ادام قايدا بولسا، شەكارا بەلگىسى سوندا. شەكارانى قورعاۋ ءبىزدىڭ مەملەكەت ءۇشىن ىستەي الاتىن ەڭ زور ءىسىمىز، ءۇمىتتى استە جەردە قالدىرمايمىز". مامەتنۇردىڭ قاراپايىم ءسوزى وتانعا دەگەن شىن نيەتتى تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىگىن بەينەلەدى.

حوتان ىنتىماق الاڭىنداعى ءتوراعا ماۋ زىدۇڭنىڭ قۇربان تۇلىمدى قابىلداعان مىس ءمۇسىنى "ەسەكپەن بەيجيڭگە بارۋ"دىڭ وشپەس تاماشا حيكايالارىن جەتكىزۋدە.

"ءبىز پارتيانى قىزۋ ءسۇيۋدىڭ، وتاندى قىزۋ ءسۇيۋدىڭ، جۇڭحۇا ۇلتى ۇلى شاڭىراعىن قىزۋ ءسۇيۋدىڭ ۇلگىسى بولىپ، پارتيانى سۇيەتىن، وتاندى سۇيەتىن ءداستۇردى ۇرپاقتار بويى جالعاستىرامىز!"، - دەدى قۇربانىنىڭ ۇلى ءىسىن قۇلشىنا جۇزەگە اسىردى.

"نەگىزدى بەكەمدەپ، تۇلعانى سومداۋ"دى ءدال كوزدەپ، نەگىزگى ساتى پارتيا ۇيىمى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، پارتيا تۇىن ءاربىر نەگىزگى ساتى شەبىندە بىيك جەلبىرەتتى —

ءار اپتانىڭ دۇيسەنبى كۇنى تاڭەرتەڭ، شينجياڭ لوپنۇر اۋدانى شيڭپيڭ قالاشعى داڭي قىستاعىنىڭ تۇرعىندارى وزدىكتەرىنەن قىستاق تۇرعىندار كوميتەتى عيماراتىنىڭ الدىنا جينالىپ، مەملەكەت تۇىن شعارۋ سالتىن وتكىزەدى.

"پارتيانىڭ قامقورلىعىنا العىس ايتۋ، پارتيانىڭ سوزىنە قۇلاق اسۋ، پارتياعا ىلەسۋ" داڭي قىستاعىنىڭ بەلگىلەمەسىنە، تۇرعىندار شارتناماسىنا جازىپ كىرگىزىلدى، ونان دا ماڭىزدىسى، بۇل قىستاق تۇرعىندارىنىڭ 70 جىلدان بەرى باستان - ايىق اينىماعان ۇستانىمى.

كوپ جىلداردان بەرى، قىستاق پارتيا ياچەيكاسىنىڭ باستاۋىندا، داڭي قىستاعى "ءبىر جىلدىڭ ءتورت ماۋسىمىندا ءاپىپاق سور بولىپ جاتاتىن، تۇقىم سەڭگىرىلسە دە استىقتان ءونىم الىنبايتىن" سورتاڭ جەردەن الىس - جاقىنعا اتى تانىس دوڭگەلەك داۋلەتتى قىستاققا اينالدى. جان باسىندىق تازا كىرىس 32 مىڭ يۋانعا ارتىپ، اسفالت جول 8 كيلومەتردەن 78 كيلومەترگە ۇزارىپ، 360 وتباسى جاڭا ۇيگە كوشپ كىرىپ، 400دەن استام وتباسى تابيعي گاز پايدالاندى...

"ءبىز بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاپ، نەگىزگى ساتى پارتيا ۇيىمىن 'ماڭنيت' ەتپ قۇرىپ شەعۋعا قۇلشىنامىز، بۇقاراعا قزمەت ەتۋدىڭ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ، بولشەكتەۋشىلىككە قارسى تۇرۋدىڭ پارمەندى قامالى ەتپ قۇرىپ شعامىز"، - دەدى داڭي قىستاعىنداعى تۇراتىن "ۇعسۋ، تيمدىلىك جاساۋ، توعىسترۋ" قزمەت اترەتىنىڭ باستىعى، ءبىرىنشى شۇجي لي يانفىڭ.

(جالعاسى 4 - بەتتە)